

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLOSSY FERENCZ.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre . . 2 frt	Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.	VI., Éresek-utca 2. szám.

TARTALOM: Az iskola viszonya a családhoz, az államhoz és az egyházzal. Bielek Károly. — Vigilantibus iura. Czeizel György. — Adatok egy gyakorlati lélektanhoz. Eperjessy István. — Tárcza: Javithatatlan. Támor. — Irodalom és művészet. — Gyűjtés. — Vegyesek. — Hirdetések.

Az iskola viszonya a családhoz, az államhoz és az egyházzal.

Nagyon sok tárgy, daczára annak, hogy minden nap szemünk előtt van, mégis valamiképp titoknak marad előttünk s úgy látszik, mintha irányában, csak azért, mert nagyon gyakran van alkalmunk szemlélni, nem kellene érdeklődnünk »A fák miatt nem látjuk az erdőt.« Így látjuk folyton a napot kelni és lenyugodni; gyakrabban halljuk a mennydörgés moráját; minden nyáron látjuk a szántóföldet vetéssel, a rétet fűvel és virágokkal és az egész természetet új takaróval földszítve . . . és mégis mennyi minden láthatatlanul marad szemünk előtt?!

Hasonlóképp van az az iskolával, mely intézet sokak, nemcsak korlátolt eszűek, de híres fejek előtt is megfelfedhetetlen találmány. Az iskola, oly általánosan elterjedt, s oly mindenki által ismert intézet, sok előtt átláthatatlan lepellet van befedve; soknál még mostanáig titok, bár azt állítják, hogy minden oldalról jól ismerik és ezéjaival is tisztában vannak, viszonyait pedig, melyekkel az emberiség egyletében helyet foglal, mind jól ki- és átkutatták.

Ninesen szándékomban ez alkalommal a titok leplét, melyben az iskola sokak szeméi előtt be van burkolva, egészen leleplezni és mindenre, mit belőle ez ideig kéllőképp nem méltattak, töviről-hegyire előszámolni, röviden csakis azon viszonyokra akarok rámutatni, a melyekben az iskolát, mint nyilvános intézetet, mindenütt állítani és tekinteni kellene és hogy kinek van joga az iskolához, de kötelessége is irányában.

A viszonyok és ezekből kifolyó jogok és kötelességek főleg háromfélék.

A fiatalság tanítása és nevelése általános és közös szükséglet, mely a társadalmi élet három főtegyelge körül forgolódik. Három viszonyra van szükség, a melybe minden rendes iskolázás kell, hogy elhelyezve legyen, ha azt egyoldalunak, tökéletlennek és károsnak látni nem akarjuk.

Minden nyilvános tan- és nevelőintézetet s minden nyilvános iskolának kötelmei vannak a csa-

ládval, a községgel, illetve az állammal és az egyházzal szemben. »Hisz ez maga magától értetődik, ez nem titok« teszi hozzá valaki. Az igaz, hogy az magától értetődik és mégis ez soknak nem fér könnyen a fejébe.

Valamikor híres iskoláik voltak a spártaiaknak; hanem az emberi jellemeket és szükségleteket jól ismerő soh' se fogja azokat tökéleteseknek nyilvánítani, de kasztszerűeknek, emberteleneknek, önzőknek. S miért? Mert a családi elem — ami a legelső — egészen hiányzik belőlük s ahol alá-vágatik a fa gyökere, ott már jó gyümölcsöt várni nem lehet.

Az iskola, bár átveszi és elfogadja a gyermekeket, a fiatalságot, a szülők, a család kezeiből, még sem foszthatja meg a szülőket, a családot, gyermekeikhez való jogaiktól. Oh! mily szomorú volna az, ha anyáink, az iskolaszoba küszöbének első átlépésével kénytelenek volnának megsiratni leányaikat, ha apáinknak nem volna szabad törődni fiaikkal és dédapáinknak unokáinkkal!

Azért, hogy a gyermek az iskolában nevelkedik, nem szabad neki a családtól elszakadni; azért, hogy naponkint egy pár órára az iskolába bejár, nem szabad neki a család viszonyaiból kibontakozni; azért, hogy az iskolába bekebelezetetik, nem szabad őt családja köréből kikebelezni. Joguk van tehát a szülőknek gyermekeik nevelésére és ez által joguk van az iskolára is, a mely a szülők nevelési működését és a szülők viszont az iskola gondozását kölcsönösen segítik és mindaketten a fiatalságot nevelik.

E szerint a szülők, természetes joguknál fogva követelhetik az iskolától, hogy gyermekeik családi viszonyaikhoz és szükségleteikhez képest nevelve és vezetve legyenek; és amit a szülők természetes jogaiknál fogva az iskolától követelhetnek, azt a gyermektől elvenni, eltagnadni nem szabad.

A gyermekek a szülöktől nyelvet, beszédet örökölnek, ezt kell tehát az iskolában mindenekelőtt ápolni, épségben megőrizni és tiszteletben tartani; a szülőhely iránti nemes érzelem szintén ápolandó az ifjúságnál. Hasonlóképp a családnak joga van követelni az iskolától, hogy a jövő nemzedék ne

idegeníttessék el a dédapáktól örökölt jó erkölcsök és szokásoktól. A házi, családi élet mindenestre kell, hogy méltatva legyen az iskolában, mert csakis ez által válik az iskola az emberiség, a kereszténység intézetévé, máskülönben pedig kasztyszerű, perzsa vagy lakedemoniai intézménnyé. De, menjünk tovább! A gyermek növekszik s lesz belőle ifjú, hajadon, atya vagy anya, vagy az emberiség társadalmában valami más állást foglal el, e végből szükséges, hogy tudásának, ismereteinek láthatára kiszélesíttessék, mert e nélkül a jövőben biztosan, eredménnyel előre nem haladhat. Itt a község, illetve az állam kötelességeket vesz magára és azt a jogot tulajdonítja magának, hogy egyletének, társadalmának minden fiatal tagját a saját viszonyaiba beilleszthesse és őt az általános társadalmi érdekek számára fölnevelje. Amit a szülői ház nyújtott, azt a község, illetve az állam és ezek nevében a nyilvános tanintézetek, iskolák terjedelmesebb irányval kiegészítik. Tehát minden jó kormány és ennek nevében minden nyilvános tanintézet, iskola az általánosabb társadalmi érdekeket támogatja, elősegíti, és törvényeivel, rendeleteivel oda irányul, hogy az egyesek érdekekkel viseltessenek a közös, általános eslekedetek és működés iránt; evégből okvetlen szükséges a fiataliságot az iskolákban úgy tanítani, nevelni, gyakoroltatni, vezetni, hogy fölnevelkedvén, hasznos tagjává válják a társadalom nagy egyletének, az államnak.

Mert, akinek ismeretei a tudás és tapasztalatok tekintetében csak otthonára, szülőhelyére, megyéjére avagy országára korlátozók, az nem ismer-

heti állását és hivatását a társadalomban, az ő életének feladata hasonlókép korlátozva van. Hanem soha sem kell az egyes érdekeket és szükségleteket oly messzire kiterjeszteni, hogy a családi és a házi élet jogait megszegnök; a háziaság, minden hozzátartozójával együtt kell, hogy minden fölösleges és káros befolyástól óva legyen, és csak azon lehet tovább építeni, csak is azt lehet a közjó javára nevelni, ápolni.

Hasonló viszonyba jön megint az egyház az iskolához és úgy látszik, mintha ez amazzal összefolyna, egybeolvadna. Sőt olyan hangok is hallatszanak, amelyek iskolát más senkinek, csak is az egyháznak átengedni akarják. Az egyház ezen joga a régi időktől datalodik, a mikor az egyház a tanítási és nevelésnek egyedüli művelője és fejlesztője vala, a mikor ő egyedül vetette, hintette a szó magvát és saját maga is aratott. Az egyháznak ezen jogát senki, még a legnagyobb ellensége sem tagadhatja el. Ezen jog hatásait körülvonalozni, kimérni nem könnyű dolog, napjainkban meg épen nagyon kemény dió, amire nincs is nagyon nagy szükség, csak tudni, beismerni kell, hogy az egyházat, az iskolában mint a szellemi érdekek ápolóját s fejlesztőjét kell tekinteni és üdvözölni. Mert amit az állam tesz az anyagi jólét és érdekek tekintetében, azt teszi az egyház, mint vallásos és erkölcsös egyesület, a szellemi, lelki ügyek, érdekek szempontjából. És miután a lelki üdv, az anyagi jólét folytán csak nyerhet, azért az egyház soha se lesz az anyagi, a földi jólét érdekeinek hátráltatója. Az egyház különleges feladata, hogy megbizottjait a föld fölé emelje és az örök boldogsághoz, a mennyországba,

TÁRCZA.

Javithatatlan.

Már megint, már megint . . . ! Akihez ezek a szavak intézve vannak, ott ül az utolsó padban. Borzas haja igazolja, hogy nem tanulta még meg, hogy mit csinálnak az ökör szarvából. De a fagygyú hasznát sem tudja, ezt bizonyítja az a barnásfekete arcszín, ami nem a napsütés következménye. Hogy a kabátja rongyokban lóg le róla, arról talán nem tehet, de hogy a szomszédjának a képe tentás, annak bizonyosan ő az oka. Egyébíránt minék részletezzem hosszasan a magaviseletét. Év vége felé vagyunk, nézzük meg a kiskönyvét, az majd pontos felvilágosítással szolgál. Mielőtt az egyes hónapok neveit megvizsgál-nók, megtudjuk, hogy másodsor ismétli az osztályt. És most lássuk. Szeptember: magaviselet: kettő, szorgalom: négy, előmenetel: öt. Tehát az első hónapban úgy ahogy meghúzta magát. Majdnem iparkodott is, de eredménye nem volt: talán ha az »iparkodott« él nem kellett volna oda tennem a majdnemet, az előmenetele is négyes lett volna. A második hónap már haladást mutat — a számokban. Viselet: három; a többi két jegy változatlan. A november meghozta a második

ötöst is; a kiskönyv így néz ki: 4—5—5. Úgy látszik, haza ment valami intő czédula is, mert karácsonyra megint visszatért a 3—4—5-re. Következett a karácsonyi szünidő. Ez lényeges változást hozott, innen kezdve egész májusig nem találunk egyebet, mint viselet: öt, szorgalom: öt, előmenetel: öt. Közbe-közbe az egyes hónapoknál jegyzeteket is találunk. — Figyelmetlen — többszörös intés daczára sohasem vigyáz — társait háborgatja és folyton játszik; s más hasonlókat. Május hónap végén ezt az egy szót találjuk a jegyzet rovatban: javithatatlan!

Javithatatlan! Tehát volnának javithatatlan gyermekek is? És ki ennek az oka? A tanuló maga? a szülők? vagy épen a tanító? Vagy talán a rendszer, az iskola?

A tanulót egyedül bajos volna mindezért felelőssé tenni. Mig öntudaton kívüli, egészen kis gyermek volt, tetteiért nem neki kellett számolnia, hanem a szülőknek és a környezetnek, amelyben forgott. Ha akkor esintalanságát nem korlátozták, az romlottsággá fajult, ha akkor az apróbb gyermeki foglalkozásokat, tevése-vevést nem szerette s evvel otthon nem törődtek, az lustasággá, majd renyhességgé fokozódott; ha akkor beszédeivel nem gondoltak, kérdéseire nem feleltek, gyermeki tudvágyát soha ki nem elégítették — ez elnyomta tehetségét és elvette kedvét minden tanulás és tu-

ezen legállandóbb otthonba vezesse, mi által az embert ideális világba helyezi ugyan, de a földtől elszakítani nem akarja; sőt inkább mindenütt és mindenben, társas élete összes viszonyaiban a legnagyobb figyelemmel és érdeklődéssel viseltetik az ember irányában, utain kíséri és utbaigazításával, tanításával arra törekszik, hogy maga fölött a mindenható Isten hatalmát ismerje és Neki engedelmesskedjék.

Az egyház nemesíti az ember lelkét és szilárdítja benne a Mindenható Isten iránt táplált bizalmát, mi a vallásosságának és ez által az erkölcsiségnek az alapja. Az egyház tehát nem csak vallásos és erkölcsös gyermekeket, de vallásos és erkölcsös polgárokat is akar nevelni, tiszteletben tartván a családot, az állam és a társadalom viszonyait. Tiszteletben tartván minden nemzet és állam különösségeit, azokat mind egy szellemi társasággá szervezni, összehozni igyekszik, mert sz. Ágostonnal szólva: »Az egyház város, mely minden nemzetből polgárokat hí magához és minden nyelvekből szed társakat az utazásra, nem tekintvén arra, mi náluk különböző a szokásokban, törvényekben és intézményekben, semmit abból nem változtatván és el nem törülvén, sőt inkább megtartván és megőrizvén, ha máskülönben nincsen az a vallás elveinek kárára.«

A fiatalság tehát a szülőké, a községé illetve az államé, a társadalomé, de az egyházé is: azért mindnyájuknak összesen joguk van az iskolákra és ezeknek pártjukat fogni kötelességük.

A család a háziasság különösségeit, a község és az állam a földi, az egyház pedig a lelki jólétét

dástól. Hogy lehetne már most később őt okolni bárdolatlan természetéért, daczosságáért, féltelenségéért, a tanulástól való irtózásáért?!

De a gyermeket iskolába adták. Az iskola hivatalva lett volna, hogy a rossz természetet a gyermekből kiirtsa s helyébe a szorgalmat, iparkodást, jóra való hajlamot beléje oltsa. S íme, mikor négy-öt esztendeig üldögélt az iskola padjain, egyszerűen kijelentik, hogy: javíthatatlan! Így laméntálnak a szülők, s döngetik haragjukban az asztalt és a gyereket s csak azt sajnálják, hogy a tanítót is nem döngethetik. Hiszen ők három botot eltörtek a gyerek hátán a három intő czédula után: volt is haszna; lám, azután javult egygyel a kalkulusa. A tanító az oka, mert nem törődik a gyerekekkel.

Igy beszélnek a szülők. S miközben így beszélnek, elfelejtik, hogy egész éven soha se törődtek a fiúval, még a kiskönyvet is maga írta alá, csak akkor jutott mindez az eszükbe, mikor egy-egy intőczédulát kaptak. Olyankor el-elpüffölték a »gazkölyköt« s azzal vége volt mindennek a legközelebbi intőczéduláig.

Igaz-e az, hogy a tanító nem törődik vele? Nézzük meg a tanító úr noteszét. A fiú neve mellett sok apró jelet látunk. Tíz vagy tizenöt ferde keresztet, néhány egyenes keresztet és több kis karikát. Megkérdezzük, hogy mit jelentenek

ővják, mindezt azonban mindnyájan közösen, egymást támogatva, vállalva végezzék.

A gyermek a családban: individualitás; a gyermek az államban: anyagi általánosság; a gyermek az egyházban: ideális általánosság.

Bielek Károly.

Vigilantibus iura!

Magánkörökben, a nyilvánosság előtt is sokat panaszkodtunk már az 1868. évi 38. t.-cz. 25. §-ának abbéli rendelkezése miatt, mely szerint »általában nem tekintetnek ezentúl felekezeti iskoláknak azon tanintézetek, amelyek községi vagyomból és jövedelmekből a község összes tagjai által, felekezeti különbség nélkül tartatnak fen.«

Tudván azt, hogy épen ezen §. bátorította fel kivált a nagyobb községek hangot adó elemeit katolikus népiskoláik elközösítésére, perczig sem vonom kétségbe e sok panasznak *nemi* jogos voltát: felémítendő érveim mindazonáltal más oldalról világítják meg ez ügyet, még pedig amaz oldaláról, melynek szemlélése önkénytelenül is azt juttatja eszünkbe, mintha magunk is hijával lettünk volna jogaink ismeretének. A nembánomságot ily szent ügyben kizártnak tekintem. Nem ismertük jogainkat; ennek következtében nem is védtük azokat, mert nincsen akarás megismerés nélkül.

Ily, némelyek előtt talán ismeretlen jogalapnak tekintem a többi között ama »tanodai alapító« okleveleket, melyeket a hatvanas években a helytartó tanács felszólítására az iskolafentartók kiállítottak.

ezek a jegyek. A szorzó jel lelkére beszélés, az egyenes kereszt büntetési feladat, a karika bezárás Mindenből volt része a fiúnak. Hanem — amint a májusi jegyzet bizonyítja — egyik sem használt.

Akkor talán a rendszerben van a hiba? Miután ezt még a szülők sem állítják, hát erről nem is beszélnek.

A gyerek nem hibás, a szülő nem hibás, a tanító nem hibás, hát akkor kit fogjunk meg bünbaknak? *Most* nem hibás egyik sem. *Most* már későn van. Hanem alapjában hibás lehet mind a három. A tanító csak akkor oka, ha az első osztályban nem figyelte meg jól a gyermeket, amikor talán még segíthetett volna rajta az iskola. De mindenesetre a mostani javíthatatlan állapotnak alapjában a szülő az oka, aki a három-hat éves gyermekkel semmitsem törődött, vele nem foglalkozott, hajlamait meg nem figyelte, azokat szükség szerint nem ápolta vagy nyeste, egy szóval, az apró gyereket nem nevelte, hanem mindent akkorra hagyott, amikor majd a gyerek iskolába jár.

Hogy azután az ilyen eljárásnak mi a következménye, azt megmondja ez a szó: javíthatatlan. Csakhogy mire ezt megfontolják, rendesen már késő. A szülők dolga, hogy annak idején teljesítsék kötelességüket.

Támor.

De lássuk ezt konkrét esetben.

Trencsén városa már mint szab. királyi város is köteles volna katolikus iskolát fenntartani, mert hiszen a szeszes italok mérési jogát, a vásártartás és egyéb királyi jogokat (iura regalia), a meglehetősen terjedelmű ingatlanokat s egyáltalában a királyi jogok élvezéséből befolyó jövedelmeket azon czímen kapta, hogy e jövedelmekből a katolikus templom, plébánia és iskolával szemben kegyuri kötelezettségeinek eleget tehessen. Ezen felül 1866-ban még külön határozatokat is hozott a város közönsége katolikus néptanodájának biztosítása czéljából. E határozatok két külön okmányban foglalhatnák. Az egyiknek czime:

»Trencsén szabad királyi város *katolika* főelemi és elemi tanodájának vallománya.«

Ezen fassio scholaris 2-ik pontjában az mondatik, hogy a nevezett két tanodának, vagyis úgy a főelemi mint az elemi tanodának *kegyura*: Trencsén szab. kir. város.

A másik okmány ilyenképen szól:

»Tanodai alapító oklevél, mellyel Trencsén szab. kir. város *katolika* elemi fő- és elemi tanodájának biztosítása tekintetéből következő határozatokat hoz.

»I-ör. Az elemi főtanoda négy osztályból áll, melynek elsejét a fi és a leánygyermek együttesen, felsőbb három osztályát pedig kizárólag a gyermekek látogatják. Az elemi leánytanoda áll csupán egy osztályból, melybe mint elemi II-ik osztályba azon leánygyermek fognak bevétetni, kik az első főelemi vegyes osztályt jó sikerrel bevégezték.

»II-ör. Ezen két tanodának átadja a város a gabona utcában 144. sorszám alatt létező és a város tulajdonához tartozó épületet . . .

»III-ör. A város kötelezi magát ezen tanodai épületnek jó karban fenntartására, kellő meszelgetésére, bútorakkal és taneszközökkel helyes el látására.

»IV-er. . . . Az öt tanzoba kellő fűtésének biztosabb eszközlése végett utalványoz a város osztályonként 1, összesen tehát 5 öl puhafát, melyet a tanodai épületbe fog szállíttatni a város.

»V-ör. Három főelemi tanító nyer a városi pénztárból készpénzben évi 315 frtot o. é.; a negyedik tanító pedig ugyanazon pénztárból 210 frtot o. é.

»A leánytanítónő nyer a városi pénztárból *Kluch József volt nyitrai püspök Ő Nagyméltósága által tanodai czélokra 8000 váltó forintban tett, jelenleg kamatainak hozzácsatolásával 3690 forint 94 krajczárra o. é. növekedett és a város által kezelt alapítvány után járó kamatokból 180 frtot o. é.*

»Ugyanezen alapítvány után járó kamatokból nyer a városi pénztárból a vagyontalan leánytanulók részére beszerzendő iskolai szükségletekre 25 frt 20 krt. o. é.

»VI-ör. Az igazgató-tanító élvez rendes fizetésén felül 30 frt évi jutalomdíjt a városi pénztárból.

»VII-er. A főelemi és elemi tanodai hitelemző élvez szinte a városi pénztárból 50 frtnyi évi jutalomdíjt.

»VIII-ör. A városi közönség kötelezi magát a

Magas Magyar Királyi kormánytól kibocsájtott és kibocsájtandó rendszabályoknak pontos teljesítésére.

»Kelt Trencsén sz. kir. városában 1866-ik évi Junius hó 27-én.«

Következnek ezután az aláírások: végül a helytartótanács következő záradéka: »78,672 sz. Ezen alapító oklevél a Magyar kir. Helytartótanács által ezennel jóvá hagyatik. Kelt Budán, 1866. novb. 11-én stb.«

Ez alapító levél értelmében tehát az említett iskolai épületet a *katolikus* népiskola nevére kellett volna a telekkönyvben bejegyeztetni, mert a *tulajdonjog* már őt illette. Így kellett volna az ország összes, az időben még katolikus iskoláinál is eljánni s akkor épületeik s egyéb ingatlanaik nem maradtak volna a politikai községek kényekedvének kitéve.

Bárcsak ne 1876-ban, hanem még az alkotmány visszaállítása előtt, vagy legalább 1868-ban adatott volna ki kegyelmes főpásztoraink által ama népiskolai rendtartás, mely kötelességévé teszi a plébánosnak, mint iskolaszéki elnöknek, hogy a kath. iskolának minden vagyona telekkönyveztessek (20. §)! Akkor nem eshetett volna meg olyan furcsa historia egy bizonyos helyen, hogy a katolikus iskolának 30 hold föld hasított ki s ugyanezt azután később a katolikus mellett felállított »felekezetenküli« iskola tanítói között osztották szét. Azaz mit beszélnek? Hisz ez 1876. után történt, tehát a püspöki rendtartás kiadása után! És miért? Azért, mert a katolikus iskolának említettük vagyona nem volt a telekkönyvben bejegyezve.

Ilyen körülmények között nem csoda, ha legtöbb helyen úgy tettek, mint pl. Trencsénben. Alig szentesítették az 1868. évi 38. t.-cz., két évvel a fentemlített alapító levél kiállítására után, a trencséniek máris elközösítették katolikus iskolájukat: a *katolikus iskolai czélokra katolikus*, sőt egyházi férfiak által tett és a város kezelésére bízott *alapítványok* azonban még jelenleg is az »államilag segélyezett községi«, tehát *nem katolikus jellegű* iskolára fordíttatnak. Lám, hová jutunk, ha jogainkra ügyet nem vetünk! Ezen alapító leveleken kívül itt vannak azután az ország számos városában azon konviktusi épületek, melyek a múlt század végén, a konviktusok feloszlatása után a főkegyúr által az illető városoknak néptanodái, még pedig *katolikus népiskolai czélokra adattak!* Vajjon jelenleg mily czélnak szolgálnak?

De ne feledkezzünk meg kivált a szab. kir. városok italmérési jogáról sem. E jogot kegyuri czélokra kapták, tehát ahhoz a kath. népiskolának is volna joga.

Az italmérési (királyi) jog ezen alapjáról nem szabad megfeledkezni, mert a városok lassacskán beváltják az államtól kártalanítás czímen kapott pénzt, azt szépecskén elköltik s majd azután botlat uthetjük a nyomát.

Ha ez alapon védtük volna a katolikus népiskolát, akkor azt minden szab. kiv. városban megmenthettük volna. Ez ellenében hiabavaló az 1868. 38.

t.-cz. 25. §-ára való hivatkozás E §. ugyanis oly felekezeti népiskolákról szól, melyek »a község összes tagjai által, felekezeti különbség nélkül tartatnak fenn« vagyis egyenlő adózás útján; már pedig a szabad kir. városoknak nem az adóból, hanem a királyi jogok jövedelmeiből kellene kath. népiskolát fenntartaniok — ezek tehát nem voltak tekinthetők oly iskoláknak, melyeket a nevezett törvény »felekezeti«-nek el nem ismeri. Csak azért tartattak fenn az adóból, mert a királyi jogok jövedelmeit másra fordították. Ez azonban anomália volt és annak marad, ki tudja meddig?

Talán addig, amíg a kath. autonómia, vagy az első orsz. kath. tanítógyűlés meg nem bolygatja az ügyet. Adná Isten, hogy, úgy legyen!

Czeizel György.

Adatok egy gyakorlati lélektanhoz.

Megmondták azt már sokan előttem, hogy mai társadalmi életünk, a családi élet, az elhanyagolt vallás-erkölesi oktatás ama melegágyak, melyekben a bűn magvai csirázásnak indulnak. A családi élet és az iskolai nevelés között nincs harmonia: a mit az iskola épít, azt a család, a társadalmi viszonyok legfőbb ször lerombolják. Aki az iskolában él, úgy mint a tanító, szomorúan tapasztalhatja, hogy 8—10—12 éves gyermekek nyakra főre hazudnak, lopnak, csalnak, daczosak stb. Ezek nem kivételek, de minden nap megtörténnek. A hit és erkölestani tanításának alig van sikere, mert már a családi életben gyenge a hitélet, sőt van elég indolens szülő, ki növeli gyermekében az ellenszenvet a vallástani és a lelkipásztorok iránt.

Igen elszomorító, hogy hatóságaink, daczára a gyakori fölszólalásoknak, eltűrik a jó erkölcsök azt a profanizálását, a mit a szabad sajtó szemétdombján felburjánzott pikáns tartalmú képes lapok elkövetnek. E képek teljesen megmetelyezik a jövő nemzedék, a nemzet reménybeli támaszának jobb erkölcsét, lerombolják, nevetségessé teszik mindazt, a mit az iskola a jó erkölcsökről hirdet.

De vessünk egy tekintetet a családi élet belsejébe: mit látunk ott? A legtöbb szülő mindenhez ért, csak gyermekei neveléséhez nem. A mit a szülők gyermekeik iránti szeretetnek neveznek, az nem egyéb mint a valódi szeretet torzképe a majomszeretet, melyből az elkényeztetés fejlődik ki. Némely szülő tetszetős magyarázatát tudja adni a gyermek hazudozásának, szemtelenségének, emezt bátorságnak, amazt szellemességnek minősíti. Bármily rosszat kövessen el legyen a gyermek, a szülő ritkán él a megtorlás vagy ha jobban tesszik a javítás eszközével, a büntetéssel. Láttam egy gyermeket, ki hatalmasan arzul csapta kedves mamáját s a mama megcsókolta érte a kis hunczut kezét. Ily nevelés mellett csodálhatjuk-e, ha gyermek lelke, szíve nem lesz képes befogadni a szülők iránti tisztelet tanait, vagy ha befogadja fognak-e ezen tanok termékeny talajra találni?

Távol áll tőlem, hogy az iskola ellen is vádaskodjam, még azt mondanák, hogy fölesaptam mo-

ralistának. E tekintetben csak egy-két momentumra szorítkozom, vonja le mindenki belőle következtetéseit. A népiskolai tanulóól még nem követelhetjük, hogy erkölesi magaviseletében az erkölesi formák szerint igazodjék, a nevelés e korban csakis a szoktatásra szorítkozik. A mi jóság a gyermekben nyilvánul, az még nem az öntudatos, önelhatarozó akarat gyümölese, nem az érett értelem nyilvánulása, hanem a szoktatás eredménye, melyből csak később fejlődik ki az egyeniség kidomborodásához föltétlenül szükséges erkölcsiség. Hogy a mi szoktatásunk, mennyire nem a helyes úton halad, azt tények igazolják. Az a tanuló, kívül tanítója, nevelője szeretetét, becsülését naponként érezette, midőn középiskolai tanuló lesz, nem akarja ismerni többé az ő elemi tanítóját s ha találkozik vele, elfordítja fejét, nehogy abba a kellemetlen helyzetbe jusson, hogy kalapja alól a verebek elszállnak. Az iparos tanulók iskolájában a tanulók részéről tapasztalt impertinentiák, nem igazolják-e fenti állítástomat? Ha már most az ily természetű okozatok hosszú, de igen hosszú sorának láncszemein végig megyünk, a végső láncszemben megtaláljuk az okot, még pedig a tanító tervszerűtlen nevelői működésében.

A tanító nevelői működését már azért sem tartom eredményesnek, mert eljárásában az általános nevelési szabályok szerint igazodik és alig tekintettel az egyénre; pedig hányféle tanítványunk van, annyiféle az eljárás. Vannak gyermekek, kik egyéb jó tulajdonaik mellett, magába vonulók, keveset beszélnek, alattomosak, hízogók, indulatosak, hevesek, vakmerők stb., azok oly tulajdonokkal bírnak, melyek őket mint egyéneket jellemzik. Abban rejlik a tanító tévedése, hogy a rendtartásban a büntetés kimérésénél ritkán van tekintettel ezen egyéni jellemvonásokra. Bocsánat, hogy a nevelés-tan eme abc-jével untatom olvasóimat, de ez oly fontos elv, hogy nem lehet eleget hangoztatni. Ezen egyénekekkel szemben tervszerű behatásokra van szükség. A tanító keressen mennél több alkalmat, hogy tanítványai gyengeségeit, jellemét, szóval egyéniséget kiismerje s kövessen el minden lehetőt, hogy valami dudva kifejlődését megakadályozza.

Van rá eset, hogy a tanító nem bír egy erkölcsiében teljesen elvadult tanítványával, néhány javítást célzó kísérlet után elvesztvén kedvét, abbahagyja a javítás munkáját s hagyja nőni a dudvát, sőt szemét is huny a gyermek némely gazságai előtt. Az ilyen tanító hagyja ott pályáját, mert a tanító jellemének fővonása a határtalan türelem és kitartás kell hogy legyen s a kiben e tulajdonok hiányzanak, az nem született tanítónak.

Hogy a tanító a gyermek egyéniségét kiismerhesse, legyen iránta bizalmas, leereszkedő, gyengéd, a fegyelmi eljárásban legyen tapintatos s különösen éber figyelemmel tanulmányozza a különböző büntetések által elért hatást. Ereszkedjék le a gyermekhez az iskola falain kívül is, beszéljen, kérdezzen és oktasson. Ily eljárás mellett, ily úton haladva juthat a gyermek szívéhez, melynek érzelmeit kívánja ismerni. A gyermek eme lélektani tanulmányozásáról készít- sen a tanító magának jegyzeteket, mely jegyzetek

később irányadók lehetnek tervszerű nevelői működésében. Ily anyaggyűjtés rendkívül tanulságos adatokat szolgáltatna egy gyakorlati lélektan számára. Azt hiszem a dolog eléggé fontos arra, hogy mindnyájan komolyan foglalkozzunk vele. A gyakorlati nevelés az oktatás fejlettségével nem áll kellő arányban, pedig a mennyire igyekszünk az oktatás módszerét tökélesíteni, oly mértékben kell a nevelést, különösen a gyakorlati lélektan alapján fejleszteni.

Keressük meg mindenek előtt ama lélektani okokat, melyeknél fogva a gyermek ellenkezésbe jut az iskolai rendtartással vagy a jó erkölcsökkel; ha ezt tudjuk, már könyvebben alkalmazhatjuk az óvszert, vagy ha ez sem használ, mindenesetre igazságosabban alkalmazhatjuk a javítást célzó büntetést.

Vannak sajnos ma már igen gyakori esetben erkölcsi teljesen eldurvult gyermekek, kiknek szíve nem képes a jó szó befogadására, kik a büntetés minden neme iránt teljesen közönyösek maradnak. Ezeknek jellemét változtatni, erkölcsit javítani mindenesetre nehéz, sőt gyakori esetben lehetetlen, de az emberszeretet szempontjából kötelességszerű feladat. Ily feladat megoldására csakis ambíciózios tanító vállalkozhatik. Kedves kartársaim az igazi buzgóság, a hivatásszeretet meg tud küzdeni a legnehezebb dolgokkal is. A tapasztalatok közlése mindegyikünkre nézve azt hiszem csakis tanulságos lesz. Vessük meg így egy gyakorlati lélektan alapjait, azt hiszem szerkesztő Úr lesz szíves e célra tért nyitni (Természetesen. Szerk.) hasábjain, a nevelés tudományának tesz vele szolgálatot.

Eperjessy István.

Irodalom és művészet.

— **Előfizetési felhívás** ily című munkára: *Házassági felmentvények* a róm. kath. egyházban. A lelkészkedő papság számára gyakorlati kézikönyvül írta: Dr. Lukács Antal. A kedvező fogadtatás, melyben a főtiszt. lelkészkedő Papság »Házassági Akadályok« című munkámat részesítette, felbátorított, hogy annak folytatásául jelen munkámmal is a nyilvánosság elé lépjek. Egyedül a házassági akadályokat ismerni nem elég, mivel a törvények alapos ismerete nélkül a felmentvények helyes készítménye s végrehajtása lehetetlen. Iparkodtam azért a legkitünőbb szerzők alapján mindazt egybeállítani, mit a lelkésznek és gyónatónak tudnia kell, hogy minden előfordulható esetben úgy legyen képes eljárni, hogy a felmentvény érvényéhez a legkisebb kétely se férhessen. A mintegy 32—35 ivre terjedő munka ára 3 frt., vagy megfelelő számú intentio, s ha elegendő előfizető jelentkezik, 1 év szeptember havában fog megjelenni. Az előfizetési pénzeket pósta utalvánnyal kérem mielőbb beküldeni, hogy a nyomtatandó példányok száma felől magamat tájékozhatassam. Gyűjtőknek 10 példány után tiszteletpéldánnyal szolgállok. A megye és utolsó pósta pontos megjelölését kérem. Teljes tisztelettel: Marosújvár, 1891, június hó 1-én. Dr. *Lukács Antal* erdély-egyházmegyei áldozár.

— **A Benziger és társai** einsidelni hírneves apostoli szentszéki könyvnyomda-cég kiadásában és Lévai Mór ungvári könyvkereskedő bizományában most jelent meg a *Businger-féle »Bibliai történetek«* magyar kiadása *Bossanyi József* nováki plébános fordításában. Benziger ó- és új szövetségi bibliai története a világ minden nyelvén annyira el van terjedve, hogy kétség kívülnek tartjuk, miszerint ezen magyar kiadása is, mely szokatlan fényes technikai kiállítása (finom papír, olvasható tiszta nyomás, 136 finom fametszetű kép, 2 térkép és a szentföld madártávlati képével) olcsó 18 krnyi ára folytán, tekintve, hogy a számos főpásztori jóváhagyás és ajánlásokon kívül Ő Szentsége XIII. Leo pápa elismerő levelét vívta ki, iskoláinkban általánosan el fog terjedni. Lévai Mór bizományos ungvári könyvkereskedő mindazon hittanlátnároknak és hitelemzőknek, kik iskoláikban bevezetni kívánják, megkeresésre azonnal küld 1 példányt betekintésre postán bérmentve. Roskoványi Ágoston nyitrai püspök, dr. Greith szent. galleni, Lachat bazeli, Henni milvankei, Amerika Purcell cincinattei, Tarnóczy salzburgi, Pukalsky tarnovi, továbbá: a krakói, klagenfurti, bambergi, linzi és freiburgi érsekek és püspökök ajánlásai közül szabad legyen kettőt ide iktatni:

Businger »Bibliai történetek« című műve mitsem tartalmaz, mi a katolikus anyaszentegyház tanaival ellenkeznék, és azért tartalma- és alakjára nézve mint kitünő tan és épületes könyv a családok és iskoláknak melegen ajánlható. A szent történetek leglényegesebb dolgait magában foglalja: azokat kellő rövidséggel, egyszerű világos, szabatos nyelven, az eredeti bibliai szöveg lehető megtartásával adja elő, úgy hogy a szerző az előszóban kifejtett céljait t. i. Schumacher, Schmidt Kristóf, Overberg, Ming és Schuster műveinek előnyeit a maga részére fölhasználja és azokat egyesíteni, csakugyan szem előtt is tartotta. Az elbeszélő történetek igen szépen sikerült képekkel az olvasó szeme elé állítatnak, mi által az emlékezetbe annál jobban vésődnek. A helyes beosztás pedig a mű értékét még jobban emeli. Előnye e műnek az egyes történetekkel összefüggésben álló jegyzetek, melyek az ó- és új szövetség közti viszonyt kellően magyarázzák. A könyv végén szentírási idézetek vannak, erre kövözik a »vallástan a bibliai történetekben« című fejezet, végre a szentföld igen sikerült madártávlati képe. Ezen mellékletek a tanuló ifjuságnak a tanulást nagyon megkönnyítik, emlékezeit elősegítik és a vallásos életben megerősítik, a hitoktatónak pedig kitünő segédeszközül szolgálnak a vallástanításnál. A könyv külső kiállítása, úgy mint a papiros, nyomás, a gyönyörű képek dicséretet érdemelnek, ára pedig rendkívül olcsó. — Deimlein, bambergi érsek.

Miután ezen »Ó- és új szövetségi történetek« című, Businger által kidolgozott és nagyon tiszteletendő Bossányi József nováki plébános által magyar nyelvre áttett műben az egyházi tan és erkölcsök tekintetéből semmi észrevétel fen nem forog, az egyházmegyei hatóság részéről ezennel jóvá hagyatik. — Roskoványi Ágoston, nyitrai püspök.

Jó szolgálatot vélünk teljesíteni, midőn ezen nagy-szerű tankönyvet összes hitoktatóink figyelmébe ajánljuk, mely még jutalomkönyvek kiosztására is nagyon érdemes és alkalmas.

G y ű j t é s

a kath. tanítók orsz. árvaháza s aggjainak menedékházára:

Zelliger Arnold igazg. tanító 84. sz. gyűjtőívén:

Klein Ipoly sz. fer. r. áldozár Pozsonyban 2 frt, X. Y. 2 frt, Schlick József igazg. tanító Pozsonyban 1 frt, Bartoss Arnold sz. fer. r. házfőnök Pozsonyban 50 kr., Krammer Paula igazg. tanítónő Pozsonyban 1 frt, Kapeller Terézia tanítónő Pozsonyban 1 frt, Biermann Karola tanítónő Po-

zsonyban 1 frt, A. B. 50 kr., Löwenstein Rezső hitoktató Pozsonyban 2 frt, M. A. 2 frt, D előkészítő ipariskolai osztály Pozsonyban 1 frt 16 kr., D I. ipariskolai osztály Pozsonyban 1 frt 51 kr., dr. Rimely Károly apátplebános Pozsonyban 5 frt, N. N. 1 frt, Laffersz Ágost tanító Stomfán 50 kr., Zechmeister Erna úrhölgy Pozsonyban 1 frt, Z. D. 50 kr., 1891. évre Havlicsek Vincze plebános Pozsonyban 20 frt, Schiffbeck Katalin úrnő Pozsonyban 2 frt, P. J. 2 frt, Duda Agáp sz. fer. r. áldozár Pozsonyban 1 frt, Kretschmayer József nevelő Pozsonyban 1 frt, Berzák Jenő tanító Récsén 1 frt, Smak Alajos tanító Lozornón 60 kr., Tscheppen Ferencz mozgópostafőnök Pozsonyban 1 frt. — Összesen 52 frt 27 kr.

Dr. Nagy József p.-eperjesi pleb. 2233. sz. gyűjtőívén :

Dr. Nagy József 70 kr., Zsilinszky István pozsonyeperjesi községi tanító 50 kr., Szüllő János 20 kr., Xros gyűjtésből 82 kr. — Összesen 2 frt 22 kr.

Sárhegyi Lajos udvardi segédlelkész 2289. számú gyűjtőívén :

Istenes Ferencz udvardi bíró 1 frt, Porubszky Ferencz kereskedő 1 frt, Fekete Rezső tanító 1 frt, Nikolényi Károly tanító 1 frt, Nikolényi János iparos 1 frt, Németh Lajos gazda 1 frt, Kovács Sándor zsellér 10 kr., Repka József gazda 1 frt, Sárhegyi Lajos udvardi káplán 1 frt. — Összesen 8 frt 10 kr.

Eddigi gyűjtés	1618 frt 58 kr.
	és 2 drb □
Összesen	1681 frt 17 kr.
	és 2 drb □

Közli: *Zelliger Vilmos*, biz. pénztáros.

VEGYESEK.

A prikopai és vojuutirai ungmegyei állami népiskolákban e hó 15-én tartották meg az évszázó vizsgálatokat. A tót aju iskolásgyermek jó magyar feleletei igen meglepték a hallgatókat s csodálták azt az eredményt, melyet két-három év alatt e tekintetben *Zaborai János* és *Jaczkovits János* tanítók elérték. A két derék tanító oly magyarokat nevelt mind nyelvre, mind érzelemre a tót gyermekekből, hogy akármelyik tősgyökeres magyar városnak becsületére válnának. Ezeknek az iskoláknak élén, mint gondnoksági elnök, egy hazafias r. katolikus pap, *Csechticzky József* tibai plebános áll, kinek nagy része van a tót gyermekek megmagyarosításában Éljenek!

Kimutatás a fővárosi analfabétákról. A fő-

városi statisztikai hivatal igazgatója, *Kőrösi József*, most egymásután közli a városi hatósággal a népszámlálás tanuságait. A legutóbb benyújtott táblából kitűnik, hogy a főváros félmillió lakosa közt 69,227 felnőtt ember van, aki írni nem tud. A főváros egész területén — mondja a jelentés — a tíz éven felüli írni és olvasni nem tudók száma: 64,691, s csak olvasni, de írni nem tudók száma: 4536 lélekre ryg. E szerint tehát a főváros rendes lakossága körében 69,227 felnőtt ember van, aki írni nem tud. Az írni nem tudók e nagy száma csak abból magyarázható ki, hogy a fővárosban folyton nagy számmal tartózkodnak oly egyének, különösen napszamosok, akik iskolaköteles korukat nem a fővárosban, hanem a vidéken töltötték. A fővárosi oktatásügy haladását azonban már abból is kivehetni, hogy míg az utolsó népszámlálásnál a főváros felnőtt lakosságának 17¹/₄%-át tették az írni és olvasni nem tudók, sőt husz évvel ezelőtt a pesti részekben 25³/₄%-ot, addig ez arányszám most már 16¹/₅%-ra szállt alá. Valamint az eddigi népszámlálásoknál, úgy most is kitűnik, hogy különösen a nőnem szolgáltatja az analfabeta legnagyobb tömegét; a felnőtt férfiaktól ugyanis 9³/₄% nem tud írni-olvasni, de a nők közül 22¹/₄%. Az analfabeta nők száma e szerint 2¹/₄-szer akkora, mint a férfiaké. Az egyes kerületek közül legkedvezőbbben áll a Belváros, ahol a felnőtt lakosságnak csak 7¹/₃%-a analfabeta, továbbá a Lipótváros, ahol 13¹/₈%, ellenben legrosszabbul Ó-Buda és Kőbánya, ahol 23¹/₃% nem tud sem írni, sem olvasni. Teszen t. i. az írni és olvasni nem tudók százalékszámát kerületenkint: IV. k. 7.37; V. k. beltelek 12.41%, kültelek 31.69%, össz. 13.33%; VI. k. beltelek 13.92%, kültelek 23.87%, össz. 14.81%; VII. k. beltelek 14.82%, kültelek 17.67%, össz. 15.15%; II. k. beltelek 15.01%, kültelek 29.15%, össz. 15.21; I. k. beltelek 14.78, kültelek 22.53%, össz. 16.22%; VIII. k. 17.74%; IX. ker. beltelek 19.35%, kültelek 22.36%, össz. 19.57%; III. k. beltelek 22.41%, kültelek 46.23%, összesen 23.27%; X. k. 23.30%.

Mennyi egy billió? Különös kérdés, hiszen mindenki tudja, hogy: milliószor millió. Könnyen kimondható és könnyen leírható; de nincs a világon ember, aki képes volna addig számolni, ha Matusalem kort is érne el. Egy perc alatt körülbelül 160—170-et lehet olvasni, de vegyünk 200-at, így jut egy órára 12,000, egy napra 288,000, egy 365 napos évre (mert minden negyedik évben egy napos pihenőt adhatunk) 105,120,000. Feltéve most, hogy Ádám léte első pillanatától mindig olvasott volna félbeszakítás nélkül, 930 év alatt bizony nem messzire jutott volna. Egy billióhoz ugyanis 9512 év, 34 n., 5 ó., 20 percre lett volna neki szüksége. Ha pedig időt engednénk a számlolónak nyugalomra, hogy legalább ehessék, ihassék és aludhassék, a rendes 12 órát, akkor plane 19,024 évre, 68 napra, 10 órára és 40 percre volna szüksége. Aki nem hiszi vegyen alapul 1 percre 200-at és végezzen egy *kis* szorzást!!

Olcsó alkalmi butoreladás!

Mintán nem sikerült f. é. augusztus elseje előtt állandó üzlethelyiségre szert tennünk, kénytelenek voltunk az időközben már elkészült nagymennyiségű szilárd és jó minőségű asztalos és saját készítményű kárpitozott butoraink számára

Bupapest, IV. (belváros) granátos-utca I. a hatvani-utca sarkán, Dréher-féle palotában

egy ideiglenes helyiséget bérelni, s hogy egyrészt ezen butorok 3 hónapon át parlagon ne heverjenek, másrészt pedig az átköltözködéssel járó kellemetlenségeket és költségeket mellőzzük, elhatároztuk, hogy azokat mélyen leszállított áron elárusítjuk, és pedig:

2 chiffon kétajtós	35 ft	1 hálószoba márványlapokkal 100 ft	1 diván	22 ft
2 ágy	17 ft	1 hálószoba matt, fényes be-	1 garn. far. crepp v. bourett	80 ft
1 mosdó-szekrény	10 ft	téttel, márványlapokkal	1 garnitura, selyem	95 ft
1 ebédlő-asztal	12 ft	1 hálószoba, matt, faragott	1 ebéplő-diván, m. támlával	40 ft
1 íróasztal	20 ft	1 ottomán	1 ebédlő-szoba faragott	120 ft

STEIER és HOFFMANN jelenleg Bpest, IV. Granátos-utca I. Dréher-palota f. é. aug. 1-től hatvani-u. II. Neruda-üzlete melletti új palota I. emelet.

☛ Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. ☛

Jutalomkönyvekül legalkalmasabb ifjúsági iratok, képes-könyvek és ajándékművek.

Megjelentek és kaphatók:

LAMPEL R. (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udv. könyvkereskedésében (Budapesten, Andrassy-út 21. sz. a.)

Andersen újabb meséi. Számos képpel, ára kemény kötésben 1 ft 40 kr.
Andersen összes meséi. Ára diszkötésben 2 ft 80 kr.
300 Aesopus-meséi. Számos képpel, Ára 2 ft.
300 Aesop'sche Fabeln 2 ft.

Ifjúsági iratok 10–13 évesek számára.

Családi kör. Szerk. Mayer M. 8 képpel, ára 1 ft 80 kr.
Hoffmann és Höcker elbeszélései, u. m.: A ki Istenben bizik. Tedd a helyest. A látszat csal. A sírból. Tiszteljed atyádat és anyádat. A bankjegyek. Báró Vignorellos. Beethoven Lajos. Néger élet. Felhők fölötti. Bátya és öcs. Nemezis A könnyelműség következményei. Isten nem hagyja el övéit. 4–4 képpel. Ára egyenkint kötve 50 kr.
Szerellemhegyi T. Balassa halom 50 kr.
Magyar népmondák. Az ifjúság számára feldolgozta: Radó V., Ebner Lajos festőművész rajzaival. Diszes kötésben 2 ft 80 kr.

12–15 évesek számára.

Derek férfiak. Szerkeszti Mayer M. 8 képpel. Ára kemény kötésben 1 ft 80 kr.
Jelesek csarnoka. Szerkeszti Mayer M. 7 képpel. Ára kemény kötésben 2 ft

Ifjúsági színművek. Irta Ney Fer. Ára 70 kr.
Tanulók olvasótára. Elischer J. kir. tanácsos és tanterületi főigazgató közreműködésével szerkesztik dr. Janesó Benedek és dr. Boros Gábor középiskolai tanárok. 2 kötet. Egy-egy kötet csinos kötésben 2 ft.

A serdültebb ifjúság, valamint felnőttek számára alkalmas ajándékművek.

Utazás a keleten. Irta Rudolf trónörökös Ő es. és kir. fensége. Ára fűzve 7 ft, kötve 10 ft.
Költők Albuma. Versgyűjtemény. Szerk. Radó Antal. Kis kiadás. Ára disz. 3 ft 60 kr. és 5 ft.
 Ugyanaz 8 ad kiadás. Ára diszk. 5 ft és 6 ft 50 kr.
A barátság tükre. Emlékkönyv. Ára diszk. 2 ft 40 kr.
Újabb nemzeti dalkönyvecske. Diszes vászonkötésben 1 ft 20 kr.
Nemzeti kincszeletrény jelesb íróink gondolatgyöngyeivel Ára 1 ft 20 kr.
Leopardi G. Összes lyrai versei. For. Radó Antal. Diszkötésben 2 ft 40 kr.
Természettudományi olvasmányok. Igen sok képpel és initialéval. Diszes vászonkötésben 2 ft 40 kr.
Művelődéstörténet. Irta Sebesztha K. Számos illusztrációval. Eredeti diszkötésben 1 ft 80 kr.
A munka öröme és dicsősége. Mantegazza után dr. Kerékgyártó Elektől. Egész vászonkötésben. 2 ft 40 kr.